

*Právní, nezaplacené
část dle 3. č. 1, D. Sc.
dílka FF UK*

Děkanát FF UK

*14...
Gally, - - -*

Vic: Návrh na obnovu Psychologického ústavu FF UK

Přikládám a zdůvodňuji návrh na zřízení Psychologického ústavu FF UK:

1. Psychologický ústav FF UK zanikl v souvislosti s organizačními a personálními změnami na fakultě, které byly vyvolány politickou "normalizací". Byl zrušen v roce 1972 výnosem tehdejšího děkana K. Gally. V té době měl ústav, vedený doc. dr. M. Machačem, DrSc., 35 zaměstnanců - z toho 15 vysokoškoláků a 20 pracovníků se středoškolským vzděláním.

Psychologický ústav na FF UK má dlouholetou tradici. Byl zřízen v ^{první} polovině 20. let prof. F. Krejčím a byl již tehdy vybaven hodnotným zařízením pro psychologické experimenty. Po druhé světové válce se výzkumná činnost rozvíjela v rámci katedry psychologie prof. J. Doležalem. Ten se zasloužil v roce 1956 o osamostatnění Psychologické laboratoře, která se v roce 1959 přeměnila v Psychologický ústav FF UK. Pod vedením prof. Doležala byly v Ústavu vyvinuty originální přístroje a metody a výzkumná produkce, publikovaná částečně v zahraničí, dosahovala tehdy evropské úrovně. Po smrti prof. Doležala (1965) řídil práci Psychologického ústavu doc. M. Machač. Rozšířil ji zejména směrem k aplikaci psychologických poznatků v průmyslové výrobě, Napomáhalo tomu jednak vytvoření Meziresortního střediska pro psychologii práce, jednak časopis Psychologie v ekonomické praxi, který vychází dodnes.

částečně Po zrušení Psychologického ústavu plnili některé jeho úkoly pracovníci katedry psychologie souběžně se svými pedagogickými povinnostmi, které se ^{vůbec} nepohoditelně staly hlavní a nejrozsáhlejší ~~práci~~ jejich pracovního úvazku.

2. Současný stav

Zrušení Psychologického ústavu FF UK mělo celou řadu negativních důsledků. ~~Projevily se mimo jiné~~ výrazným ^{žil} omezením vědeckovýzkumné práce psychologů na filozofické fakultě, redukcí ^{řada} rozsahu ^{práce}

laboratorních i terénních výzkumů, zpomalením^{il se} vývoje a ověřování nových laboratorních metod. Nedostatek finančních prostředků výrazně zpomalil^{zabral} zavádění výpočetní techniky, bez které se experimentální laboratoře dnes neobejdou. To vše se promítlo i do výuky studentů a to zejména pokud jde o jejich metodický a ~~praktický~~ praktický výcvik. Zároveň došlo^{Do jisté míry prohlédla i} také k určitému poklesu^{úroveň} úrovně teoretické práce, která byla v uplynulém období orientována jednostranně a mnohdy postrádala empirický podklad.

Současné společenské změny staví před psychology nové, ~~rozsáhlejší~~, a náročnější úkoly. Vedle zajištění kvalitní výuky většího počtu studentů bude třeba řešit problémy i v oblasti základního výzkumu a to v zájmu rozvoje oboru celého. Zároveň je třeba alespoň zčásti zajišťovat aplikovaný výzkum. Užitečné by byly přímé aplikace nových psychologických poznatků a metod v nejrůznějších oblastech praxe (expertízní a poradenská činnost). Další nároky vyplývají i z mezioborové spolupráce: specialisté ze společenských, přírodních i technických oborů žádají mnohdy odbornou pomoc psychologů a to jak ve výzkumu, tak i v pedagogické činnosti.

3. Předpokládané úkoly Psychologického ústavu

Budoucí zaměření činnosti Psychologického ústavu vyplývá z potřeb rozvoje celého oboru. Zároveň bude pomáhat při výuce i výcviku studentů psychologie.

Dosavadní vědeckou a výzkumnou činnost psychologů bude třeba výrazně rozšířit a racionalizovat. K tomu bude třeba zajistit ~~př~~ynulou a systematickou výměnu informací s psychology z vyspělých zemí. Přisun^{dozvědných ústavů} literatury, účast na mezinárodních konferencích, výměnné stáže^{zahraničí} i rozšíření výzkumné spolupráce s psychologickými institucemi v zahraničí.

Zároveň můžeme navázat na dosavadní vědeckou produkci katedry i na výzkumné zkušenosti řady pracovníků, kteří v Psychologickém ústavu dříve pracovali. V současné době můžeme například ihned využít ~~některé~~ výsledky z výzkumu vlivu extrémních zátěží na různé typy osobností, na změny emočních stavů, na zkoumání struktury i dynamiky malých skupin. Stejně tak můžeme pokračovat ve výzkumu procesů komunikace a interakce partnerů při společném řešení problémů a při společném rozhodování. ~~Dále je možno~~ pokračovat ve výzkumu ^{chceme} motivačních a volních procesů.

Po stránce metodologické bude těžiště činnosti v experimentálních a empirických výzkumech, prováděných za přísně kontrolovaných podmínek s využitím objektivních metod. Počítače, které máme k dispozici, budou využívány nejen ke statistickému zpracování dat z psychologického vyšetření, ale také pro automatizaci řízení jejich průběhu, pro registraci, třídění a integraci získaných údajů v souvislosti s modelováním psychických stavů a procesů.

4. Podmínky pro obnovení činnosti Psychologického ústavu.

Situace pro obnovení ústavu je vcelku příznivá. Předpokládám následující opatření

- a) Psychologický ústav by byl postupně budován a v první fázi se počítá s menším stavem pracovníků než tomu bylo v době jeho zrušení.
- b) Základem personálního stavu budou pracovníci katedry psychologie FF UK, kteří se osvědčili v experimentální výzkumné činnosti a ovládají laboratorní techniku.
- c) Psychologický ústav by měl být umístěn v Toskánském paláci a při racionálním využití stávajících prostorů budou nároky na rozšíření minimální.
- d) Nároky na technické dobudování laboratoře by se značně redukovaly v případě, že by byla dohodnuta oboustranná spolupráce s oddělením matematických metod a experimentální techniky Psychologického ústavu ČSAV.
- e) Velkou pomocí by bylo přiřazení Laboratoře pro výzkum zátěží, která byla součástí Fyziologického ústavu ČSAV. Je dobře přístrojově vybavena a ^{umístěna} ve zcela vyhovujících prostorách. Při reorganizaci ČSAV vznikl návrh převést tuto laboratoř (10 pracovníků) do svazku UK, což by bylo pro nás ^{vítané} velmi milé.
- f) Část některých úkolů ústavu bude možno plnit za účasti psychologů z praxe. Spolupráce s některými byla již předběžně navázána. Počítáme též s řadou ^{úkolů} témat, na kterých mohou spolupracovat studenti v rámci diplomních prací.

5. Předběžný návrh struktury Psychologického ústavu UK:

- a) Meziřesortní středisko průmyslové psychologie, které by se zabývalo koordinací aplikovaných výzkumů a zároveň by provádělo

5. Ústav je možno vidět prakticky ihned. Mělo by se detailně struktura i personální obsazení předložit ihned pro posouzení této záležitosti (zpracování)

Prof. Dr. J. J.
vedoucí katedry psych.

Požadavky k přijímací zkoušce pro obor psychologie

Písemná část:

- a) z testu zjišťujícího základní znalosti z psychologie, biologie člověka a společensko kulturní přehled udhazeče
- b) z testu logického usuzování
- c) volného zpracování psychologického tématu

Ústní část

- a) ze zkoušky alespoň jednoho světového jazyka nejméně v úrovni osnov středních škol (s preferencí angličtiny)
- b) ze zkoušky z psychologie minimálně v rozsahu středoškolských učebnic obecné psychologie
- c) uchazeč předloží seznam prostudované odbor. literatury z psychologie a příbuzných vědních oborů, příp. doklady o vlastní zájmové činnosti v oboru psychologie
- d) v rámci ústní zkoušky budou posouzeny osobnostní předpoklady uchazeče pro obor psychologie

Informace o oboru pro uchazeče o studium jednooborové psychologie

Jednooborové studium psychologie je pětileté a připravuje odborníky pro práci v rozmanitých oblastech společenské praxe, zejména v ekonomice, ve výchově, ve zdravotnictví a v oblasti sociálních psychologických služeb a rovněž pro potřeby výzkumu.

Má-li psycholog plnit své společenské poslání ku prospěchu člověka, předpokládá to osvojení teoretických a praktických poznatků z obecné, experimentální a ontogenetické psychologie, psychologie osobnosti, sociální, pedagogické a poradenské psychologie, psychologie práce, psychopatologie, psychologické diagnostiky, psychoterapie aj. Zároveň studenti absolvují řadu cvičení a praxí, v nichž se stávají způsobilými pro řešení praktických úkolů a pro užití rozmanitých metod a technik. Kromě těchto odborných poznatků se studenti seznamují se základy filozofie, biologických věd o člověku, společenských věd, matematiky a dalších vědních oborů. Studium psychologie provází důkladná jazyková příprava.

Studium psychologie je náročné a vyžaduje kromě humanistického zájmu o problémy člověka osobnostní zralost, iniciativní a tvořivý přístup k psychologické práci.

Informace o oboru pro uchazeče o studium učitelské psychologie.

Učitelské studium je dvouoborové, pětileté. Připravuje učitele psychologie pro všechny druhy středních škol, SOU, resp. pro základní školy, neposkytuje kvalifikaci pro výkon profese psychologa. Učitel psychologie vede žáky k osvojení základních psychologických poznatků a psychologického způsobu myšlení, pomáhá rozvíjet jejich schopnosti, osvojit si efektivní metody studia. Vede je k užívání psych. poznatků při poznávání lidí, působení na ně v práci, výchově, ke splnění těchto úkolů si student učitelství psychologie osvojuje poznatky jednotlivých odborných disciplin (zvl. psychologii obecnou, vývojovou, sociální, osobnosti, pedagogickou) a příbuzných věd společenských (sociologie, filozofie, pedagogika) a biologických (anatomie, fyziologie, neuropsychologie). Naučí se užívat psychologických metod při řešení jednodušších výzkumných úkolů a diagnostických metod k poznávání a posuzování žáků. Osvojí si metodiku vyučování psychologie. Studium provází důkladná jazyková příprava. Učitelské studium psychologie klade vysoké nároky na uchazeče a předpokládá kromě humanistického zájmu o problémy člověka také zájem o pedagogickou praxi.